

**ŠTÁTNA VETERINÁRNA A POTRAVINOVÁ SPRÁVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**
Botanická č. 17, 842 13 BRATISLAVA

Č. j. 16/2012/226

23. 8. 2012

**METODICKÝ POKYN
K PROGRAMU DOHĽADU NAD ZDRAVOTNOU SITUÁCIOU
V CHOVOCH VČIEL V SLOVENSKEJ REPUBLIKE
– JESEŇ 2012**

schválil: Prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc
Ústredný riaditeľ ŠVPS SR

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky (ďalej len "ŠVPS SR") organizuje prvú klinickú prehliadku pred začiatkom zimného obdobia, ktorá je súčasťou schváleného programu dohľadu nad zdravotnou situáciou včiel v Slovenskej republike (ďalej len "program dohľadu"). Ide o kofinancovaný pilotný projekt zameraný na zistenie miery úhynov včelstiev, v ktorom sa v období jeseň 2012, jar 2013 a leto 2013 na území Slovenskej republiky skontroluje zdravotný stav včiel vo vybraných včelstvách. Do pilotného projektu sa zapojilo 17 členských štátov Európskej únie. Cieľom programu dohľadu v Slovenskej republike je zistiť zdravotnú situáciu včelstiev u registrovaných chovateľov včiel na celom území Slovenskej republiky a na základe zistených výsledkov vypracovať stratégiu na zabránenie znižovania počtu včelstiev. Súčasne je cieľom programu dohľadu pokračovať v eradikácii moru včelieho plodu (ďalej len „MVP“) v chovoch včiel na celom území Slovenskej republiky. V rámci programu dohľadu sa budú sledovať choroby včiel, ktorými sú mor včelieho plodu (*Paenibacillus larvae*), hniloba včelieho plodu (*Melisococcus plutonius*), nozematóza (*Nosema* spp.), varoáza (*Varroa destructor*), chronická paralýza včie (CBPV - vírus chronickej paralýzy včiel), akútna paralýza včiel (ABPV- vírus akútnej paralýzy včiel) a vírus deformovaných krídel (DWV - vírus deformovaných krídel), pričom je potrebné odsledovať aj prípadný výskyt *Aethina tumida* a *Tropilaelaps* spp.

Súčasťou jesennej klinickej prehliadky bude odber vzoriek včiel a vyplnenie rozsiahleho dotazníka na zistenie podrobných údajov o kontrolovanej včelnici a včelstvách. Prehliadka bude spolufinancovaná Európskou úniou na základe Rozhodnutia Komisie č. 2012/362/EÚ o finančnom príspevku Únie niektorým štátom na podporu dobrovoľných štúdií zameraných na dohľad nad úbytkom včiel. Finančný príspevok sa poskytuje do výšky 70% oprávnených nákladov na personál, odber vzoriek, laboratórne testy, spotrebný materiál a všeobecné náklady na zabezpečenie realizácie programu dohľadu.

Ďalšie spolupracujúce organizácie sú Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Štátny veterinárny a potravinový ústav Dolný Kubín (ďalej len "ŠVPÚ DK"), Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie v Košiciach, Ústav včelárstva Liptovský Hrádok a včelárske organizácie.

I. Organizačné zabezpečenie prvej klinickej prehliadky vo vybraných včelniciach – jeseň 2012

- 1. Termín prvej prehliadky – 1. september 2012 až 30. september 2012 (posun je možný podľa vývoja počasia)**
- 2. Výber včelníc, výber včelstiev, označenie jednotlivých včelstiev**

Výber včelníc sa vykoná podľa tabuľky Tab. 1. Do výberu sa v žiadnom prípade nemôžu zaradiť včelnice z ohniska a ochranného pásma MVP. Ak je chovateľ majiteľom viacerých včelníc a ak to situácia umožní, do programu sa zaradi iba jedna včelnica.

Vo včelniciach zaradených do programu dohľadu je počet kontrolovaných včelstiev daný tabuľkou na výpočet 5% prevalencie (Tab. 2). Konkrétny výber včelstiev je náhodný. Uprednostňujú sa tie včelstvá, ktoré určí včelár počas prvej klinickej prehliadky za problematické. Vybraté včelstvá sa označia plastovými štítkami, ktoré sa umiestnia najlepšie na zadnú stranu úľového dna. Na štítky sa napíšu permanentným popisovačom identifikačné údaje obsahujúce nasledujúce informácie:

Registračné číslo včelára¹/Číslo včelnice²/Poradové číslo včelstva³

¹registračné číslo včelára podľa centrálného registra

²číslo včelnice = číslo stanovišťa korešpondujúce s centrálnym registrom

³poradové číslo včelstva = poradové číslo úľa

napr.

➤ spôsob označenia dvoch včelstiev vo včelnici 1

15100/1/1

15100/1/2

Tab. 1 Rozdelenie počtu kontrolovaných včelnic v jednotlivých regionálnych veterinárnych a potravinových správ (ďalej len "RVPS") podľa počtu včelstiev

RVPS	Včelnice, rozdelené do kategórií podľa počtu včelstiev ^a					
	1 - 5	6 - 20	21 - 50	51 - 100	viac ako 100	Spolu
Bratislava	0	0	1x (21-29)	0	0	1x
Senec	2x	1x	1x (40-49)	1x (51-59)	0	5x
Trnava	1	2x	1x (30-39)	1x (80-99)	1x (100-140)	6x
Dunajská Streda	0	0	1x (30-39)	0	1x (140-150)	2x
Galanta	0	1x	1x (40-49)	1x (60-69)	0	3x
Senica	2x	3x	1x (30-39)	0	0	6x
Trenčín	3x	3x	1x (21-29)	0	0	7x
Nové Mesto nad Váhom	2x	2x	1x (30-39)	1x (51-59)	0	6x
Púchov	3x	2x	2x (30-39; 40-49)	1x (70-79)	0	8x
Prievidza	3x	3x	1x (21-29)	1x (51-69)	0	8x
Nitra	3x	2x	1x (21-29)	1x (90-99)	0	7x
Topoľčany	0	1x	1x (40-49)	1x (80-99)	0	3x
Nové Zámky	1x	1x	1x (40-49)	1x (70-79)	1x (nad 400)	5x
Komárno	0	1x	1x (40-49)	0	1x (120-140)	3x
Levice	2x	2x	1x (21-29)	1x (80-99)	1x (nad 220)	7x
Šaľa	0	0	0	1x (60-79)	0	1x
Žilina	4x	2x	1x (21-29)	1x (51-69)	0	8x
Čadca	3x	2x	1x (40-49)	0	0	6x
Dolný Kubín	2x	2x	1x (40-49)	1x (70-79)	1x (nad 100)	7x
Martin	1x	1x	1x (21-29)	1x (51-59)	0	4x
Liptovský Mikuláš	3x	1x	1x (30-39)	1x (51-69)	0	6x
Banská Bystrica	2x	2x	1x (40-49)	1x (60-79)	0	6x
Lučenec	1x	0	1x (40-49)	1x (80-99)	0	3x
Veľký Krtíš	0	1x	1x (30-39)	0	1x (nad 300)	3x
Rimavská Sobota	2x	3x	1x (30-39)	1x (80-99)	0	7x
Zvolen	3x	2x	2x (21-29; 40-49)	1x (80-99)	0	8x
Žiar nad Hronom	2x	3x	1x (30-39)	1x (51-79)	0	7x
Poprad	2x	2x	1x (21-29)	1x (60-69)	0	6x
Prešov	2x	2x	1x (30-39)	1x (70-89)	0	6x
Bardejov	1x	1x	1x (30-39)	1x (50-69)	0	4x
Vranov nad Topľou	1x	1x	1x (21-29)	0	0	3x
Svidník	0	1x	1x (30-39)	1x (51-69)	0	3x
Humenné	2x	2x	1x (21-29)	1x (51-69)	0	6x
Stará Ľubovňa	1x	0	1x (21-29)	0	1x (120-170)	3x
Košice – mesto	0	1x	0	0	0	1x
Košice – okolie	1x	1x	1x (30-39)	1x (90-99)	1x (150-170)	5x
Michalovce	1x	1x	1x (30-39)	1x (51-59)	1x (150-200)	5x
Rožňava	0	1x	1x (21-29)	1x (90-99)	0	3x
Spišská Nová Ves	2x	1x	1x (21-29)	1x (51-69)	0	5x
Trebišov	1x	2x	1x (21-29)	1x (51-59)	0	5x
Včelnice spolu	59	59	40	30	10	198

^a údaje uvedené v zátvorke upresňujú počet včelstiev vo včelnici, ktorá má byť zaradená do programu dohľadu

Tab. 2 Počet kontrolovaných včelstiev vo včelnici pri 5% prevalencii

Počet včelstiev vo vybraných včelniciach	do 19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79
Počet včelstiev, ktorý bude kontrolovaný	všetky	19	26	31	35	38	40

Počet včelstiev vo vybraných včelniciach	80-89	90-100	101-110	11-120	121-140	141-150	151-170
Počet včelstiev, ktorý bude kontrolovaný	42	45	46	47	48	49	50

Počet včelstiev vo vybraných včelniciach	151-170	171-190	191-220	221-300	301-500
Počet včelstiev, ktorý bude kontrolovaný	50	51	52	54	56

3. Personálne zabezpečenie

Odbornými koordinátormi prvej jesennej klinickej prehliadky vybraných včelstiev a včelnic v rámci programu dohľadu v Slovenskej republike budú vedúci odborov/oddelení zdravia a ochrany zvierat príslušných RVPS. Koordinátor môže písomne poveriť veterinárneho inšpektora zdravia zvierat na príslušnej RVPS plnením svojich povinností, ktoré je potrebné vykonať v správnom území príslušnej RVPS. Poverenie sa doručí na ŠVPS SR pred začatím klinických prehliadok v správnom území RVPS. Koordinátori zaisťujú na zverenom území potrebné konkrétne úlohy. Koordinátori zodpovedajú za výber odborne spôsobilých osôb, ktorí budú asistovať pri klinických kontrolách alebo odbere vzoriek na základe poverenia vydaného RVPS. Koordinátor ďalej zodpovedá za výber kontrolovaných včelnic, zasielanie vzoriek na ŠVPÚ DK, kontrolu označenia vzoriek a správnosť vyplnenia dotazníkov.

Analýzy vzoriek z jesennej prehliadky včelstiev budú vykonané na ŠVPÚ DK. ŠVPÚ DK doručí výsledky vyšetrení z jesenej kontroly spolu s kópiou dotazníka MVDr. Erike Papiernikovej na ŠVPS SR do 31.12.2012.

4. Dotazník pre včelára

Dotazník je rozčlenený na niekoľko častí (príloha č. 2). Časti dotazníka, ktoré nie sú povinné pre vyplnenie a ich vyplnenie je len na dobrovoľnosti veterinárneho inšpektora/veterinárneho asistenta, sú sfarbené na modro.

Úvod - informácie o osobe, ktorá vykonáva prehliadku, o mieste a čase vykonanej kontroly,

Časť 1 - údaje o kontrolovanom včelárovi,

Časť 2 - údaje o navštívenej včelnici,

Časť 3 - údaje o starostlivosti, rozvoji včelnice, životnom prostredí, introdukcii včelstiev a včelích matiek

Časť 4 - údaje o rizikových faktoroch pre zavlečenie exotických článkonožcov

Časť 5 - popis zdravotnej situácie

Časť 6 - vykonané liečenie

Záver - podrobné údaje o samotnej prehliadke (počet prehliadnutých včelstiev, pozorované klinické príznaky, odobraté vzorky, výskyt parazitov)

5. Príprava a priebeh klinickej prehliadky

Pred samotnou kontrolou by si osoba poverená vykonaním kontroly mala pripraviť sterilné odberové nádoby pre odber paušálnych (asymptomatických) aj symptomatických vzoriek (1,5 ml Eppendorfové skúmavky, 120 ml odberové nádobky, papierové vrecká), pomôcky na odber (nôž,

skalpel a pod.), prenosnú chladničku, prostriedky na dezinfekciu, plastovú značku a permanentný popisovač pre označenie úľa a dotazník tak, aby samotný odber nebol zdĺhavý, ale efektívny (poveternostné podmienky nie sú vždy optimálne). Európske referenčné laboratórium pre zdravie včiel odporúča účasť najmenej dvoch osôb, pričom jedna osoba vyplnía potrebné dokumenty, pripravuje a označuje odberové nádoby a vykonáva samotný odber a druhá osoba asistuje pri odbere. Počas kontroly je potrebné predstaviť včelárovi ciele, účel a časový horizont priebehu a trvania celého programu dohľadu, vyplniť dotazník (údaje od včelára, z knihy veterinárnych údajov, registra chovateľa) a zistiť GPS súradnice včelnice (desatinné). Výber kontrolovaných včelstiev vo včelnici je náhodný, počet je presne stanovený (Tab. 2). Do výberu sa prednostne zaradia úle, v ktorých sú preukazné zdravotné problémy (úle s nájdenými mŕtvym včelstvom pri jesennej klinickej prehliadke sa do programu dohľadu nezaradia). Vykoná sa vonkajšia a vnútorná prehliadka úľov, zistené skutočnosti sa zaznačia do dotazníka.

Vonkajšia prehliadka: prezretie letáča, posúdenie aktivity včiel, posúdenie atypického správania včiel, výskyt uhynutých včiel, výskyt morfológických zmien na včelách (deformita krídel, zmena sfarbenia, strata ochlpenia a pod.), ...

Vnútorná prehliadka: prezretie dna úľa a všetkých rámkov, výskyt uhynutých včiel vo vnútri úľa, sila včelstva, prítomnosť plodu, prípadná medzerovitosť plodu, prípadné klinické príznaky, stav zásob, ...

V prípade pozorovania klinických príznakov sledovaných druhov chorôb včiel sa najprv odoberú symptomatické vzorky (20 ks chorých včiel/60 ks mŕtvych včiel alebo plod s klinickými príznakmi) a následne sa odoberú paušálne vzorky 300 ks živých včiel (asymptomatické vzorky). Paušálne (asymptomatické) vzorky sa odoberajú zo všetkých kontrolovaných včelstiev vrátane chorých včelstiev (včelstiev s klinickými príznakmi sledovaných druhov chorôb včiel). Vzorky sa označia a zašlú na ŠVPÚ DK podľa bodu 6.

6. Odber a zasielanie vzoriek

Kvalita získaných analytických výsledkov v laboratóriu priamo závisí od kvality posúdenia zdravotného stavu včelstiev v prostredí, od vedomostí a skúseností poverenej odborne spôsobilej osoby vykonávajúcej prehliadku, kvality odberu vzoriek (dodržanie základných hygienických postupov), zosúladenia odberu vzoriek v teréne s dopravou vzoriek do ŠVPÚ DK.

6.1 Typy odoberaných vzoriek:

- pri odbere vzoriek je podľa možnosti potrebné používať jednorazové sterilné odberové nástroje
- ak nie sú k dispozícii jednorazové sterilné odberové nástroje (skalpel, nôž, lopatka, pinzeta, ...) je potrebné nástroje dezinfikovať po a pred každým použitím

Poznámka: Je zrejmé, že počas prvej kontroly (september 2012) sa bude vykonávať súčasne odber oboch typov vzoriek (paušálne asymptomatické a symptomatické vzorky). Vzorky sa odoberú v poradí najskôr symptomatické vzorky (ak budú pozorované klinické príznaky niektorého zo sledovaných ochorení) a následne paušálne asymptomatické vzorky včiel.

6.1.1. Postup pri systematickom odbere paušálnych (asymptomatických) vzoriek (včelstvo bez klinických príznakov)

- systematický odber paušálnych vzoriek sa vykoná pri prvej kontrole včelnic (september 2012) u všetkých kontrolovaných včelstiev podľa odberového plánu vychádzajúceho z 5% prevalencie (Tab. 2)
- asymptomatickými vzorkami sú len vzorky živých včiel (viď príloha č.1)
- do sterilnej odberovej nádoby sa odoberie 300 živých včiel z každého vybraného včelstva (300 včiel zodpovedá v dodanej odberovej nádobe objemu 100 ml)
- počas odberu je potrebné dôsledne sa uistiť, aby nedošlo k odberu kráľovnej
- počas odberu je možné včely odobrať buď len z okrajových rámkov, alebo aj zo stredových rámkov

6.1.2. Postup pri odbere symptomatických vzoriek (včelstvo s klinickými príznakmi sledovaných druhov chorôb včiel)

- odber symptomatických vzoriek sa vykoná u všetkých včelstiev s klinickými príznakmi
- symptomatickými vzorkami sú vzhľadom na sledované vytypované ochorenia včiel vzorky včiel (chronická paralýza, nozematóza, varoáza), plasty (mor včelieho plodu, hniloba včelieho plodu, varoáza) a jednotlivé vývojové štádia *Aethina tumida* a *Tropilaelaps* spp. (viď Príloha č.1)

a) *Odber symptomatických vzoriek – včely*

- preferuje sa odber živých včiel s klinickými príznakmi niektorého zo sledovaných ochorení pred odberom mŕtvych včiel
- živé včely s klinickými príznakmi sa odoberajú do sterilných odberových nádob v počte maximálne 20 ks, pričom sa uprednostňujú tie, ktoré sa nájdu mimo úľa (napr. na letáči)
- mŕtve včely sa odoberajú len v prípade, že sa vo včelstve nenájdu žiadne včely so symptómami sledovaných ochorení, alebo v prípade, že živých včiel s klinickými príznakmi je menej ako 20 ks
- ak sa odoberajú výlučne mŕtve včely, odoberajú sa v počte maximálne 60 ks
- pri odbere mŕtvych včiel je potrebné vyvarovať sa odberu uhynutých včiel starších viac ako 1 týždeň (aby neboli vysušené alebo rozpadnuté)
- mŕtve včely je vhodné odberať po jednej, čo je síce časovo náročnejšie, ale vyvaruje sa tým polámaniu a znehodnoteniu materiálu
- pri odbere je potrebné odlišovať prirodzenú (napr. zvýšená eliminácia trúdov v letnom období) a abnormálnu elimináciu
- mŕtve včely, včely s klinickými príznakmi a bez klinických príznakov nikdy nedávame do spoločnej odberovej nádoby!!!

b) *Odber symptomatických vzoriek – plod*

- na vyšetrenie sa zasiela výrez plodu o veľkosti 10 x 10 cm s najmenej 10-15 larvami a/alebo pupami so zjavnými poruchami plodovania
- výrez plodu sa zasiela v papierových obaloch – obálka, škatuľka
- v prípade absencie poruchy plodovania a výskytu ojedinelých podozrivých miest v plaste existuje možnosť odobrať len larvy alebo pupy do 1,5 ml Eppendorfovej skúmavky pomocou jednorazovej lopatky, tyčinky
- pri súčasnom podozrení na viaceré ochorenia vo včelstve je potrebné vzorku plasty odobrať zvlášť pre každý typ ochorenia (mor včelieho plodu, hniloba včelieho plodu, varoáza) a zaznamenať to do odberového protokolu

c) *Odber symptomatických vzoriek – Aethina tumida, Tropilaelaps spp.*

- pomocou sterilnej pinzety sa do 1,5 ml Eppendorfovej skúmavky s 99 % etanolom odoberú nájdené jednotlivé štádia *Aethina tumida* alebo *Tropilaelaps* spp. (vajíčko, larva, dospelý jedinec)

6.2 Odporúčaný postup odberu vzoriek živých včiel:

6.2.1. Za pomoci lievika

Na odber potrebujeme plastový lievik o priemere minimálne 18 cm, ktorému skrátime výstupné hrdlo aby nezachádzalo hlboko do vzorkovnice. Výstupný otvor by mal mať minimálne priemer 2,5 cm. Takto upravený lievik nasadíme na otvorenú vzorkovnicu a zmetieme doň včely z plodového plástu. Dávame pritom pozor, aby sa na plodovom plaste nenachádzala matka. Ak je prítomná, použijeme iný plást. Ak je už včelstvo v bezplodovom stave, vyberieme stredový rámik z rámkov

obsadených včelami. Včely do vzorkovnice dostaneme jemným poklepávaním vzorkovnice spolu s nasadeným lievikom o pevnú podložku. Takýmto spôsobom naplníme vzorkovnicu a pred jej uzavretím naposledy silnejšie udrieme vzorkovnicou o podložku. Rýchlym pohybom presunieme lievik s prebytočnými včelami na vrchné latky rámkov pôvodného úľa a vzorkovnicu rýchlo uzavrieme. Namiesto lievika je tiež možné použiť odrezaný vrch z dvojlitrovej PET fľaše.

6.2.2. Za pomoci väčšieho igelitového vrečka

Pripravíme si priehľadné, silnejšie igelitové vrečko väčšie ako je rámk vybraný zo včelstva. Jeden z rohov pri dne vrečka odstriháme tak, aby sa dal navliecť na hrdlo vzorkovnice kde ho dookola upevníme gumičkou. Vyberieme rámk obsadený včelami podľa zásad uvedených v kapitole 6.2.1. Vložíme ho do pripraveného vrečka a úderom ruky o ruku držiacu rámk strasieme včely do vrečka. Rámik vyberieme. Vrečko nadvihne nad otvoreným pôvodným úľom tak, aby sa včelami naplnila pripevnená vzorkovnica. Následne nad úľom stiahneme vrečko zo vzorkovnice a vzorkovnicu rýchlo uzavrieme (prebytok včiel z vrečka vytrasieme späť do pôvodného úľa).

6.2.3. Za pomoci pakety

Včely z rámika vybraného podľa zásad uvedených v kapitole 6.2.1. zmetieme v prebytku do pakety. Následne ich porosíme vodou z rozprašovača. Strasieme ich do rohu pakety a otvorenou vzorkovnicou naberieme včely. Plnú vzorkovnicu uzavrieme a prebytočné včely z pakety vsypeme späť do pôvodného úľa.

6.3 Spôsob označenia vzoriek:

- vzorky, ktoré sa zasielajú na analýzu do ŠVPÚ DK, sa označia tak, aby obsahovali nasledujúce údaje:

- registračné číslo včelára podľa centrálného registra¹
- číslo včelnice = číslo stanovišťa korešpondujúce s centrálnym registrom²
- poradové číslo včelstva = poradové číslo úľa³
- kontrolované časové obdobie: jeseň 2012 (A12)⁴
- typ vzorky: živé včely bez klinických príznakov (HB_AS), živé včely s klinickými príznakmi (HB_S), plod (BR) a *Aethina tumida/Tropilaelaps* spp. (PAR)⁵
- poradové číslo vzorky (počet odobratých vzoriek)⁶

Vzorky odobraté vo včelniciach počas prvej jesennej kontroly budú označené podľa nasledujúcej schémy:

a) Označenie vzoriek z odberu živých včiel bez klinických prejavov sledovaných druhov chorôb (paušálny odber asymptomatických vzoriek):

Registračné číslo včelára¹/Číslo včelnice²/Číslo úľa³/A12⁴/HB_AS⁵/1-99⁶

napr.

15100/2/1/A12/HB_AS/1

15100/2/2/A12/HB_AS/1

15100/2/3/A12/HB_AS/1

➤ tri vzorky živých včiel bez klinických príznakov odobraté počas jesennej kontroly z jednej včelnice (včelnica 2) jedného včelára s registračným číslom 15100 z troch včelstiev (včelstvo 1, 2 a 3)

b) Označenie vzoriek z odberu živých včiel s klinickými prejavmi sledovaných druhov chorôb (symptomatické vzorky):

Registračné číslo včelára¹/Číslo včelnice²/Číslo úľa³/A12⁴/HB_S⁵/1-99⁶

napr.

15100/2/3/A12/HB_S/1

15100/2/3/A12/HB_S/2

➤ dve vzorky včiel s klinickými príznakmi odobraté počas jesennej kontroly z jednej včelnice (včelnica 2) jedného včelára s registračným číslom 15100 z jedného včelstva (včelstvo 3): vzorka 1- živé včely s počtom < 20 ks, vzorka 2- mŕtve včely s počtom maximálne 60 ks

c) Označenie vzoriek z odberu plodu pri pozorovaní klinických prejavov sledovaných druhov chorôb (symptomatické vzorky):

Registračné číslo včelára¹/Číslo včelnice²/Číslo úľa³/A12⁴/BR⁵/1-99⁶

napr.

15100/2/3/A12/BR/1

15100/2/3/A12/BR/2

➤ dve vzorky plodu odobraté počas jesennej kontroly z jednej včelnice (včelnica 2) jedného včelára s registračným číslom 15100 z jedného včelstva (včelstvo 3): vzorka 1- výrez z plodu 10x10cm, vzorka 2- plod odobratý do Eppendorfovej skúmavky

d) Označenie vzoriek z odberu rôznych vývojových štádií *Aethina tumida* alebo *Tropilaelaps* spp. (symptomatické vzorky):

Registračné číslo včelára¹/Číslo včelnice²/Číslo úľa³/A12⁴/PAR⁵/1-99⁶

napr.

15100/2/3/A12/PAR/1

➤ vzorka *Aethina tumida*/*Tropilaelaps* spp. odobratá počas jesennej kontroly z jednej včelnice (včelnica 2) jedného včelára s registračným číslom 15100 z jedného včelstva (včelstvo 3)

6.4 Spôsob zasielania vzoriek:

ŠVPÚ DK zabezpečí pred začatím samotného programu jednorazové dodanie odberových nádob (120 ml odberové nádoby, Eppendorfové skúmavky bez a s 99% etanolom) na jednotlivé RVPS určených pre odber vzoriek počas všetkých troch návštev včelníc. Spolu s odberovými nádobami budú doručené aj plastové štítky na označenie úľov. V prípade nepostačujúceho množstva budú ďalšie odberové nádoby zaslané na požiadanie.

Vzorky sa po odbere ihneď uschovajú pri teplote 4°C (vhodné je použitie prenosných chladničiek) a spolu so správne vyplneným dotazníkom (nahrádza žiadanku) sa urýchlené zašlú na ŠVPÚ DK. Pokiaľ sa vzorky včiel nezasielajú do laboratória okamžite, vzorky včiel sa zmrazia pri teplote -20 °C. U vzoriek je potrebné dodržať jednotný teplotný režim. Pokiaľ vzorky boli zmrazené, musia sa udržiavať v mrazenom stave až do samotnej analýzy.

II. Zoznam kontaktných osôb v rámci kontrolného programu dohľadu nad zdravotným stavom včiel

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky

MVDr. Ľubomír Janiuk - telef. kontakt: 02/60 257 230
0905 454 074
E-mail. adresa: janiuk@svssr.sk

MVDr. Erika Papierniková - telef. kontakt: 02/60 257 229
0917 530 527
E-mail. adresa: papiernikova@svssr.sk

Štátny veterinárny a potravinový ústav Dolný Kubín

RNDr. Miriam Filipová, PhD. - telef. kontakt: 043/ 58 37 132
E-mail. adresa: filipova@svpudk.sk

MVDr. Nicole Březinová - telef. kontakt: 043/ 58 37 166
E-mail. adresa: brezinova@svpudk.sk

Ing. Andrea Brtková, PhD. - telef. kontakt: 043/ 58 37 160
E-mail. adresa: brtkova@svpudk.sk

Príloha č. 1: Časový plán a typ odoberaných vzoriek

Návšteva	Časové obdobie	Symptomatické vzorky		Asymptomatické vzorky		Cieľ
		Sledované ochorenie/patogén	Odber a označenie	Sledované ochorenie/patogén	Odber	
1.	September 2012 (01.09.- 30.09.2012)	mor včelieho plodu	plod (BR)	<i>Varroa destructor</i>	včely (HB_AS)/(HB_S)	1. stanovenie rozsahu zamorenia včiel klieštikom 2. stanovenie rozsahu infekcie včiel vírusom akútnej paralýzy a vírusom deformovaných krídel
		hniloba včelieho plodu	plod (BR)			
		varoáza	plod, včely (BR) / (HB)			
		chronická paralýza	včely (HB_AS)/(HB_S)	akútna paralýza	včely (HB_AS)/(HB_S)	
		nozematóza	včely (HB_AS)/(HB_S)			
		<i>Aethina tumida</i>	vajíčko, larva, dospelý jedinec (PAR)	deformované krídla	včely (HB_AS)/(HB_S)	
		<i>Tropilaelaps</i> spp.	vajíčko, larva, dospelý jedinec (PAR)			

Typ vzorky: živé včely bez klinických príznakov (HB_AS), živé včely s klinickými príznakmi (HB_S), plod (BR) a *Aethina tumida*/*Tropilaelaps* spp. (PAR)